

31 decembrie 2020

08-1/46

Domnului Fadei NAGACEVSCHI,
Ministrul Justiției al R. Moldova
E-mail: secretariat@justice.gov.md

Domnului Vladimir COJOCARU,
Director interimar al Administrației Naționale a Penitenciarelor
mun. Chișinău, str. N. Titulescu 35
Email: anp@anp.gov.md

Domnului Eduard TIMOFEI,
Director al Penitenciarului nr.9-Pruncul
com. Pruncul, sect. Buiucani, mun. Chișinău, MD-2069
Email: p9secretariat@anp.gov.md

Prin prezenta, Vă remit Raportul elaborat de către membrii Consiliului pentru prevenirea torturii în urma vizitei de monitorizare efectuate la Penitenciarul nr.9-Pruncul la 04/12/2020¹.

Vă rugăm să remiteți în adresa Oficiului Avocatului Poporului informații în tabel privind implementarea recomandărilor înaintate, precum și eventualele obiecții, sugestii referitoare la informațiile și concluziile Raportului respectiv.

Suplimentar, rog să asigurați plasarea copiei Raportului în spațiul public al instituției penitenciare nr.9-Pruncul.

Cu respect,

Maia BĂNĂRESCU,
Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului
Membrii al Consiliului pentru prevenirea Torturii

Ex: Al. Zubco
Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP
tel. 060002641
Email: alexandru.zubco@ombudsman.md

¹ Raportul de vizită este elaborat în conformitate cu prevederile pct. 19 lit.b) din Protocolul Opțional la Convenția împotriva Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (OPCAT) adoptat la 18 decembrie 2002 în cadrul celei de-a 57-a Sesiuni a Adunării Generale a ONU prin Rezoluția A/RES/57/199, ratificat prin Legea 66/2006.

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT

**privind vizita de monitorizare a
respectării garanțiilor de bază a deținuților pe durata epidemiei COVID – 19
efectuată la Penitenciarul nr. 9 – Pruncul,
pe data de 04 decembrie 2020**

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform p. 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*,

Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite preventive și de monitorizare neanunțate în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La data de 04 decembrie 2020, între orele 12:40 – 15:00, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (*în continuare Consiliu*) au efectuat o vizită de monitorizare la Penitenciarul nr. 9 – Pruncul, aflat în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) din cadrul Ministerului Justiției.

Vizita a fost realizată în următoarea componență:

1. Svetlana Doltu – membra Consiliului;
2. Ceslav Panico – membrul Consiliului;
3. Mihail Gorincioi – membrul Consiliului;
4. Oxana Gumennaia – membra Consiliului.

Scopul vizitei: Monitorizarea situației în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul privind respectarea drepturilor persoanelor deținute împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente inumane sau degradante, inclusiv în contextul pandemiei COVID – 19.

II. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Penitenciarul nr. 9 – Pruncul este situat în comuna Pruncul, str. Pruncului 44, sectorul Buiucani, mun. Chișinău fiind un penitenciar de tip închis, pentru deținerea condamnaților majori de sex masculin cu capacitatea de 467 persoane.¹

În urma reorganizării sistemului Administrației Naționale a Penitenciarelor, Penitenciarul nr. 9 – Pruncul activează în baza Regulamentului de organizare și funcționare aprobat prin ordinului MJ nr. 11 din 16.05.2018.

La momentul vizitei în instituție se dețineau **510 persoane**, aceasta denotă că instituția este suprapopulată cu cel puțin 43 de persoane.

Consiliul este îngrijorat de numărul persoanelor deținute în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul ce depășește plafonul stabilit de către Ministerul Justiției, dar în special încalcă standardele internaționale la care Republica Moldova se aliniază.

În deservirea gospodărească sunt antrenați 75 de condamnați și încă 56 de condamnați sunt implicați în câmpul muncii remunerate la diferiți agenți economici din mun. Chișinău cu care au fost perfectate contracte. În penitenciar se dețin 30 de condamnați cu dizabilități, iar în regim de asigurare a securității personale conform art. 206 al Codului de Executare sunt deținuți 35 de condamnați. Un sector separat al penitenciarului este destinat Comunității Terapeutice (CT), unde se dețin condamnații cu diferite adicții (dependenți de alcool, dependenți de drog), care trec printr-un tratament și program de reabilitare specializat cu durata de un an de zile. La momentul vizitei în CT se dețineau 12 persoane pe 26 de locuri disponibile. În izolatorul disciplinar se aflau 40 de persoane.

Cazuri de COVID – 19 la condamnați nu au fost înregistrate, din martie 2020. Au fost înregistrate 6 cazuri de boală la angajați și 7 de contacte supravegheate la începutul pandemiei (martie 2020).

Accesul în instituție a fost asigurat, fără impedimente, de către administrația Penitenciarului nr. 9 – Pruncul. Tot odată, membrii Consiliului constată că angajații de gardă de la punctul de trecere și control nu cunosc despre mandatul membrilor, precum și garanțiile de care dispun. După intrare, Consiliul a purtat

¹ https://drive.google.com/file/d/1F_e-o1CMbrxFRibWgX2xPG3oOGIJ3j5W/view

discuții cu directorul penitenciarului, directorul adjunct, șeful serviciului detenție, reprezentantul serviciului medical. Discuțiile au fost axate pe scopurile și obiectivele vizitei efectuate de către Consiliu. La fel, au fost solicitate informații cu privire la rapoartele instituționale pentru 9 luni 2020, indicatorii de bilanț ai instituției penitenciare pentru ultima perioadă, precum și problemele majore cu care se confruntă penitenciarul și altă informație relevantă vizitei de monitorizare.

Problemele/impedimentele cu care se confruntă administrația Penitenciarului nr. 9 – Pruncul:

- Suprapopularea instituției;
- Insuficiența statelor de personal. În timp de noapte în penitenciarul rămân 5 angajați (dintre care numai 3 efectiv sunt în interiorul penitenciarului, 1 în izolator și 1 la sectorul de tip deschis). Pentru executarea calitativă a supravegherii la nivelul cerințelor înaintate este necesară completarea schimburilor cel puțin cu 15 funcții de supraveghetori;
- Lipsa instrumentelor de sancționare, la nivel de Codul de executare, a condamnaților din tip deschis de deținere de la muncă în starea de ebrietate, când aceștea se reîntorc de la muncă;
- Instanțele de judecată (judecătoriile Ciocana și Buiucani) sunt suprasolicitate ceea ce duce la tergiversarea termenelor de deținere la unii condamnați;
- O organizație neguvernamentală a donat 20 de calculatoare, care nu sunt asigurate cu boxe și camerele video, iar ca și consecință, nu pot fi folosite pentru legătura cu mediul extern (legătura cu rude, învățământul online, etc.);
- Utilizarea unor celule din izolatorului disciplinar în calitate de spațiu de carantină pentru persoanele nou-venite condiționează neaplicarea sancțiunilor disciplinare prin izolare disciplinară;
- Deficitul personalului medical;
- Solicitarea/acceptarea redusă de către deținuți a întrevederelor cu rudele prin intermediul skype;
- Pierderea financiară considerabilă pentru angajați în caz de autoizolare ori îmbolnăvire cu COVID-19 (mai mult de jumătate din venitul lunar).

Consiliul este îngrijorat de numărul insuficient de unități de personal în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul.

În situația în care numărul de personal nu este unul suficient, pregătit, securizat și nu poate răspunde adecvat, rapid și profesionist la incidentele iscate în cadrul penitenciarului, poate duce, în primul rând, la imposibilitatea asigurării unei relații pozitive personal – deținut. Iar drept consecință putem avea aplicarea excesivă a forței, atacul asupra personalului, violența între deținuți, săvârșirea unor acte de corupție, etc. Existența unor relații pozitive între personal și deținuți, bazate pe noțiunile de securitate ale detenției și pe responsabilitatea asupra deținuților, constituie un factor crucial în acest context.

Trebuie, de asemenea, notat că atunci când efectivele de personal nu sunt suficiente, un număr important de ore suplimentare se pot dovedi necesare pentru a menține un nivel minim de securitate și programe de activitate în instituție. O astfel de stare a lucrurilor poate ușor genera un nivel important de stres pentru personal și o epuizare profesională prematură, situație care riscă să mărească tensiunea inerentă tuturor mediilor penitenciarului².

² Extras din cel de-al 11-lea Raport general al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) publicat inițial în 2001. <https://rm.coe.int/16806cd244>

Consiliul a avut *întrevederi confidențiale* (fără participarea colaboratorilor/reprezentanților instituției de detenție) cu persoanele private de libertate și acces liber în spațiile de detenție. Au fost purtate 4 discuții în grup/interviuri colective cu circa 30 persoane, precum și interviuate individual alte 7 persoane.

Consiliul a avut *acces neîngrădit la orice spațiu de pe teritoriul penitenciarului*.

În special au fost vizitate următoarele locații:

- Carantina;
- Sectorul locativ unde se dețin persoane cu dizabilități;
- Curțile de plimbări aferente sectoarelor locative;
- Izolatorul disciplinar și curțile de plimbări aferente izolatorului;
- Camerile de întrevederi de scurtă durată;
- Unitatea medicală.

Consiliul constată faptul că o parte din ședințele de judecată, cu implicarea deținuților Penitenciarul nr. 9 - Pruncul, au loc prin intermediul conferințelor video (ședințe de judecată online). Acest fapt a contribuit substanțial la reducerea numărului deplasărilor/escortărilor din penitenciar (în 9 luni 2020 au fost organizate 1694 escortări comparativ cu 3068 în 2019). În acest sens, în instituție este disponibilă o sală special amenajată pentru astfel de ședințe. Cu toate acestea, uneori această sală este insuficientă în cazul în care sunt fixate mai multe ședințe de judecată concomitent (au existat zile când erau fixate ședințe cu implicare și a 40 de deținuți din Penitenciarul nr. 9 – Pruncul). De asemenea, Consiliul a constatat faptul că mai este necesar escortarea deținuților la sediile instanțelor (de ex. la Judecătoria Ciocana).

III. SITUAȚIA DEȚINUȚILOR ÎN PENITENCIARUL NR. 9 – PRUNCUL

1. Accesul la avocat pentru condamnați este asigurat prin intermediul unei încăperi din cadrul Penitenciarului nr. 16 – Pruncul, unde este amenajat un păreț despărțitor din sticlă (utilizată anterior pentru întrevederi de scurtă durată a deținuților cu tuberculoză cu eliminare de bacili). În Penitenciarul nr. 9 – Pruncul este planificată reconstrucția încăperii de uz comun pentru întrevederi de scurtă durată, care va fi împărțită în 7 spații separate (5 pentru întrevederi de scurtă durată și 2 pentru întrevederi cu avocați și procurori), amenajate cu păreți despărțitori din sticlă organică pentru asigurarea confidențialității și securității sănătății (cu suportul UNODC în parteneriat cu ANP).

Conform relatărilor administrației penitenciarului, actualmente întrevederile deținuților cu avocații nu sunt posibile prin intermediul unor metode alternative (la distanță, prin intermediul skype, viber, etc.) pe motiv că aceste resurse tehnice nu sunt securizate (spre deosebire de comunicarea între două instituții guvernamentale cum sunt ANP și instanțele de judecată). O altă cauză reclamată de către administrație a imposibilității desfășurării întrevederilor cu avocații în mediul online se referă la lipsa unui cadru normativ care ar reglementa acest fapt.

Cu toate acestea,

2. Comunicarea cu mediul extern este asigurată prin intermediul aparatelor telefonice instalate în locuri accesibile, cu supravegherea unui reprezentant al administrației. *Consiliul menționează că la fel ca și în alte penitenciare, confidențialitatea și intimitatea discuțiilor în continuare nu este asigurată.* Din discuțiile purtate cu deținuții, aceștia nu au invocat careva impedimente în expedierea scrisorilor/petițiilor. Cutiile poștale, sunt amplasate în locurile accesibile.

Consiliul reamintește că conform Regulei 58 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela)³, Punctului 24 din Regulile Penitenciare Europene⁴ și Standardelor CPT⁵, *conducerea penitenciarului trebuie să faciliteze ca deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul, inclusiv și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil. Astfel ca deținuții să aibă posibilitatea să comunice cu familiilelor și cu prietenii lor, la intervale regulate.*

3. Cu referire la accesul la informație a deținuților, aceștia au acces la TV, radio și cărți. Practic reclamații de la deținuți la acest capitol nu au fost înregistrate, acest drept fiind asigurat.
4. Întrevederile de scurtă și lungă durată au fost suspendate pentru toți deținuții, începând cu 15 martie 2020, fiind substituite cu convorbiri telefonice și convorbiri prin skype. Cu toate acestea, convorbirile prin intermediul platformei Skype au fost solicitate doar de 3 persoane în perioada din 15 martie 2020 – data vizitei. Este de menționat faptul că, convorbirile prin intermediul platformei Skype sunt efectuate de la același calculator de unde au loc ședințele de judecată on-line. Din discuțiile cu deținuții, s-a conchis asupra faptului că mijlocul de comunicare prin intermediul platformei Skype nu este promovat în rândul deținuților, astfel încât aceștia din urmă nici nu cunosc despre această oportunitate de comunicare alternativă.
 - *În acest sens, Consiliul recomandă:*
 - *De a elabora un ordin/instrucțiune internă clară privind accesul deținuților la întrevederi cu familia/prietenii prin intermediul platformelor on-line. Un astfel de act trebuie să cuprindă, cel puțin, următoarele prevederi – modalitatea de acces (unde, cum, de către cine este accesat; cum și de la cine poate fi solicitată întrevederea on-line, etc), perioada de acces (de câte minute dispune fiecare deținut pentru astfel de întrevederi on-line, periodicitatea, etc); cum este întocmit orarul/graficul întrevederilor, etc. Actul/instrucțiunea trebuie dusă la cunoștință deținuților;*
 - *De a informa periodic deținuții privind posibilității de a avea întrevederi prin platformele on-line;*
 - *De a întreprinde măsuri privind achiziționare a unor altor/noi calculatoare (cel puțin două) destinate doar întrevederilor cu avocații/familiei (prin intermediul platformelor on-line).*
5. Primirea coletelor a fost suspendată pe durata stării excepționale, dar a fost reluată din luna mai 2020, fiind acceptate spre recepționare coletele transmise cu respectarea măsurilor de control a infecției (mănuși, mască, dezinfectare).
6. Accesul la baie este asigurat o dată în săptămână, conform orarului instituției. Cu toate acestea, conform relatărilor deținuților această periodicitate este insuficientă. Consiliul recomandă ca administrația penitenciarului să ofere accesul la baie a deținuților cel puțin de două ori pe săptămână, în special pe perioada de vară.
7. La momentul vizitei, Consiliul a constatat că în Penitenciarului nr. 9 – Pruncul 40 de persoane se dețineau în izolatorul disciplinar. Consiliul constată numărul înalt a persoanelor *care solicită izolarea de masa toală pentru securitatea proprie (sineizolarea), fiind 35 persoane.* Acest fapt poate fi

³https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf

⁴<https://rm.coe.int/16804c8d9a> . Vezi și Comentariile revizuite la Regulile Penitenciare Europene, mai 2018,

<https://rm.coe.int/pc-cp-2018-1-e-rev-2-epr-2006-with-changes-and-commentary-22-may-2018/16808add21>

⁵<https://www.coe.int/en/web/cpt/standards>

determinat de mai mulți factori, inclusiv, posibila prezență a unei subculturi criminale în cadrul penitenciarului (Consiliul a constatat anterior că subcultura criminală este prezentă în majoritatea penitenciarelor din Moldova).

Cu atât mai mult că, persoanele izolate de masa totală pentru securitatea proprie (sineizolarea) sunt deținute în același sector/coridor cu persoanele sancționate disciplinar. *Ori, persoanele care au cerut izolarea pentru securitatea proprie nu sunt persoane „pedepsite/sancționate” astfel ar trebui să se bucure de toate facilitățile/drepturile ca și masa totală a deținuților.* Iar sineizolarea nu ar trebui să afecteze aceste drepturi.

➤ *Astfel, Consiliul îndeamnă conducerea ANP și Penitenciarul nr. 9 – Pruncul de a intensifica eforturile și de a identifica soluții privind eliminarea aplicării tratamentului diferențiat dintre persoanele care au cerut izolarea pentru securitatea proprie și masa totală a deținuților. În special: a) acordarea dreptului de a se plimba la aer liber minimum 2 ore; b) acces la interacțiunea cu familia/prietenii; c) implicarea activității educaționale/dreptul de a munci; d) acces la bibliotecă, legislație, rapoartele CpPT/Ombudsmanului; e) acces la examinarea confidențială a medicului și asistență medicală adecvată.*

De asemenea, în cadrul izolatorului disciplinar erau deținute *5 persoane în carantină*. Astfel ca și în cazul persoanelor deținute în izolatorul disciplinar pe motiv de securitate proprie (sineizolarea), acestea persoane nu sunt persoane „pedepsite/sancționate” astfel ar trebui să se bucure de toate facilitățile/drepturile ca și masa totală a deținuților (plimbare, skype, activități, etc.)

8. Numărul cazurilor de aplicare a forței fizice este în creștere considerabilă. Pe parcursul perioadei de 9 luni de către angajații penitenciarului a fost **aplicată forța fizică în 17 cazuri**, iar în 8 din ele cu aplicarea mijloacelor speciale – cătușele (**an. 2019 – 8 cazuri**, - 5 cazuri cu aplicarea mijloacelor speciale – cătușele).

În acest context, Consiliul vrea să atragă atenția asupra faptului ca administrația penitenciarului trebuie să pună un accent mai mare pe prevenirea unor încălcări care au drept consecință aplicarea sancțiunilor disciplinare și doar după epuizarea tuturor căilor de remediere a cauzelor acțiunilor neconforme a deținuților să fie aplicată sancțiunea disciplinară proporțională faptei neconforme.

Consiliul încurajează administrația penitenciarului de a depune maximum efort (și diversificarea programelor psiho-educative/ocupative) astfel ca să fie maximum posibilă aplicarea Regulei 4 Nelson Mandela privind prevenirea recidivei și utilizarea termenului de detenție, pentru a asigura reintegrarea unor astfel de persoane în societate după eliberare, astfel încât aceștia să poată conduce un mod de viață independent și să respecte legea.

➤ *Consiliul reamintește asupra obligației administrației penitenciarului de a oferi posibilități adecvate și disponibile pentru educație, formare și muncă, precum și alte tipuri de asistență, inclusiv corecțională, morală, spirituală, socială, medicală și sportivă. Toate aceste programe și activități/servicii trebuie să ia în considerare nevoile individuale de reeducare a deținuților.*

9. În 9 luni 2020 au fost realizate 741 percheziții (346 inopinate și 395 planificate) comparativ cu numărul anual 2019 de 789 (367 inopinate și 422 planificate).

Denumirea rubricii	9 luni a. 2020	9 luni a. 2019	+/-
percheziții planificate/inopinate:	395/346	422/367	-27/-21
- în secții locative și celule de trai, încăperi	395/328	422/357	-27/-29

auxiliare de pe teritoriul penitenciarului			
- la punctul de control și trecere	-/8	-/3	-/+5
- la edificii de pază (teritoriul aferent penitenciarului)	-/10	-/7	-/+3

*Raport de bilanț pentru 9 luni 2020 a Penitenciarului nr. 9 – Pruncul/

10. Numărul sancțiunilor disciplinare aplicate deținuților este în creștere de la 211 cazuri la 133 persoane (2019) până la 281 sancțiuni la 123 persoane (9 luni 2020). Totodată, CpPT menționează că unul și același deținut este sancționat de mai multe ori, iar cea mai frecventă sancțiune este suspendarea dreptului de a avea întrevederi de scurtă și de lungă durată, pe un termen de cel mult 3 luni (vezi tabelul) și prin izolare disciplinară.

Indicii		nr. de ordine	2019	2020	+/-
Numărul deținuților care au comis abateri disciplinare		1	133	123	-10
Numărul total de sancțiuni disciplinare aplicate		2	211	281	+70
Numărul abaterilor disciplinare care nu au fost sancționate (convorbirile)		3	1	2	+1
Numărul sancțiunilor disciplinare contestate		4	14	17	+3
Numărul sancțiunilor disciplinare anulate (instanța de judecată, DIP)		5	1	4	+3
Sancțiuni	Abatari disciplinare foarte grave (art.245 alin.1 CE)	6	127	147	+20
	Abatari disciplinare grave (art.245 alin.2 CE)	7	78	123	+45
	Abatari disciplinare ușoare (art.245 alin.3 CE)	8	6	11	+5
Sancțiuni disciplinare	Avertisment	9	3	8	+5
	Suspendarea dreptului de a primi colete pachete cu provizii și banderole pe un termen de până la 2 luni	10	24	34	+10
	Suspendarea dreptului de a avea întrevederi de scurtă și lungă durată pe un termen de până la 3 luni	11	93	127	+34
	Interdicția de a locui în afara penitenciarului	12	0	0	0
	Izolare disciplinară	13	88	110	+22
	Transfer de la regim de resocializare la regim comun	14	0	0	0
	Transferarea în regim inițial	15	3	0	-3

11. *Consiliul este îngrijorat de fenomenul creșterii leziunilor corporale la condamnați.* În 9 luni 2020 au fost depistate leziunile corporale la 90 condamnați (an. 2019 – 36), dintre care 7 în urma altercațiilor (an. 2019 – 4), 52 din propria neatenție, 0 la locul de muncă, 31 cazuri automutilări.

Indicii		2019	2020	+/-
Cazuri de violență	Automutilări sau alte tipuri de autoagresiune	5	31	+27
	Violență interpersonală: condamnat-condamnat	3	7	+4
	Violență interpersonală: condamnat-colaborator	31	10	-21

12. *A crescut numărul și cazurilor de automutilare în rândul condamnaților.* Astfel, în 9 luni 2020 au fost înregistrate 31 cazuri de automutilare (comparativ cu 5 cazuri în perioada analogică 2019). Ultimul caz de suicid a fost înregistrat în anul 2019. *Toate acestea fapte vorbesc că nivelul de tensionare și nesiguritate în interiorul penitenciarului este destul de mare și că, necătând la faptul, că administrația penitenciarului depune eforturi mari pentru rezolvarea acestor situații, numărul scăzut de personal nu poate asigura securitatea dinamică.*
13. Cu referire la sectorul destinat persoanelor cu dizabilități și vârstnicilor, Consiliul a evidențiat cea mai mare problemă legată de asistența medicală. Deținuții au reclamat insuficiența medicamentelor dar și tergiversarea frecventă a unor controale medicale inclusiv în situații critice privind sănătatea. Personalul medical nu este suficient să acopere întreg spectrul de asistență medicală necesară pentru asigurarea garanțiilor minime aplicate locurilor de detenție. Spațiile de cazare de tip baracă nu erau prevăzute astfel încât să ofere un spectru minim de necesități destinate persoanelor cu dizabilități. Suprafața de cazare nu era în concordanță cu standardele minime de 4 m.p. pentru fiecare deținut. Lumina artificială era de o intensitate improprie iar lumina solară nu acoperă necesitatea deținuților de a citi. Condițiile de detenție nu erau adaptate sub nici o formă persoanelor cu dizabilități, unica excepție fiind doar amplasarea acestei barăci la etajul inferior al clădirii. Suportul deținuților este asigurat de un infermier, angajat din rândul condamnaților. La momentul vizitei în penitenciar se dețineau 30 de persoane cu dizabilități.
14. Un sector separat al penitenciarului este destinat Comunității Terapeutice (CT), unde se dețin condamnații cu diferite adicții (dependenți de alcool, dependenți de drog), care trec printr-un tratament și program de reabilitare specializat cu durata de un an de zile. La momentul vizitei în CT se dețineau 12 persoane pe 26 de locuri disponibile. Condiții de detenție în CT sunt la un nivel foarte înalt. Consiliul atrage atenția la problema selectării potențialilor beneficiari pentru TC. Consiliul constată faptul, că în penitenciarele administrației naționale se dețin circa 1600 condamnați, care au diferite adicții⁶, dar, Echipele Multidisciplinare a penitenciarilor responsabile de selectare nu prezintă candidați pentru CT. Altă problemă ține de extinderea termenului de aflarea în Comunitatea Terapeutică pentru rezidenții care au finalizat programul de reabilitare. *Din discuțiile cu condamnații din alte sectoare și cu reprezentanții administrației penitenciare, mulți condamnați, posibili candidați pentru CT, refuză de aceasta oportunitate, pentru că pot intra în conflict direct cu subcultura criminală. Termenele de aflare a rezidenților CT-ului tot sunt mai mari de 1 an, pentru că ei nu pot reveni în mediul penitenciar "obișnuit" fără "probleme" posibile create de subcultura criminală. O practică pozitivă poate fi menționată angajarea prin contract prestări servicii a psihologului unei organizații neguvernamentale pentru activități specifice în CT, aceasta fiind prima practică de contractare a serviciului de acest gen de către instituție penitenciară.*

⁶ <http://www.ccm.md/node/2029>

15. În instituție funcționează programul de farmacoterapie cu metadonă a dependenței de opioide. Condamnații care acceptă tratamentul cu metadonă sunt plasați în condiții de izolare din cauza influenței subculturii criminale. *Consiliul își exprimă îngrijorarea privind lipsa noilor pacienți incluși la tratament pe parcursul ultimilor 2 ani, nefiind exclusă limitarea accesului de către subcultura criminală.*
16. Consiliul apreciază eforturile administrației penitenciare pentru a asigura cât mai mulți condamnați cu locuri de muncă. Necătând la faptul, că începând cu data de 16 martie 2020 a fost sistată activitatea deținuților de la tip deschis până în prezent, cu excepția Depozitului central al ANP și Întreprinderea de Stat Flus, aproximativ 26% de condamnați sunt implicați în munci remunerate și încă 16% în munci neremunerate. În câmpul muncii neremunerate sunt implicați 80 de condamnați și remunerate – 131 de condamnați.

Obiectivele de muncă	Numărul de condamnați participanți
ÎS "Rusca"	28
Detășamentul Gospodăresc	75
AO "Inițiativa Pozitivă"	2
SRL "Cristina"	10
ÎS "Flus"	4
ANP	2
Depozitul central ANP	2
Stroimedcom	4
Ana Grama	1
Auto – Landrum	1
Comsales group	1
Comonroil Sistem	1

17. Consiliul salută faptul, că și în timpul pandemiei COVID – 19 condamnații pot beneficia de instruire vocațional – tehnică, care este asigurată de către Școala de Meserii nr.1 sect. Buiucani. Sunt formate două grupe; fierar – betonist – 15 persoane, plăcător cu plăci – 25 persoane. Instruirea să petreacă în regim online în fiecare zi cu excepția zilei de luni.

IV. ACCESUL DEȚINUȚILOR LA SERVICII MEDICALE

18. Serviciul medical dispune de 7 cabinete medicale în interiorul penitenciarului amplasat la etajul 1 al unui bloc separat, un birou în blocul administrativ din afara penitenciarului (farmacia). Urmare a reconstrucțiilor interne realizate recent, intrarea în serviciul medical se realizează prin tranzitarea cabinetului ofițerului de serviciu, fiind instituită o barieră suplimentară în accesare.

La fel, pe parcursul ultimilor ani de către administrația instituției a fost micșorat numărul de cabinete medicale care au fost transmise altor servicii de detenție (cabinetul de cartotecă, sala de sterilizare, cabinetul medicului terapeut). Din prisma necesității acreditării serviciilor medicale, sunt necesare spații medicale suficiente pentru organizarea activității și asigurarea examinării medicale în condiții de confidențialitate și sigure din prisma siguranței sănătății pacientului.

19. Statele personalului medical sunt constituite din 8,5 funcții: șef serviciu medical 1,0 (vacantă), medic generalist -1,0 (vacantă), stomatolog – 0,5, psihiatru – 0,5, farmacistă – 0,5, asistent medical – 5 (vacantă -1). La momentul vizitei în instituție activa doar un asistent medical (nou angajat), medici nefiind prezenți.
20. Serviciului medical a Penitenciarului nr. 9 – Pruncul dispune de autorizație sanitară de funcționare, eliberată pentru 5 ani (2018) de către Agenția Sănătate Publică în corespundere cu legislația națională.
21. În structura îmbolnăvirilor la deținuți prevalează patologia organelor interne și necesitatea supravegherii medicale de către medicul terapeut, funcția fiind vacantă.

Morbiditatea înregistrată la deținuți în Penitenciarul nr. 9 – Pruncul, 9 luni 2020

N	Capitolul maladiei	Total bolnavi înregistrați 9 luni 2020		Total bolnavi înregistrați 9 luni 2019	
		c.abs	%	c.abs	%
	Morbiditatea generală	895	100%	1139	100%
1	Boli infecțioase și parazitare, inclusiv	88	9,8%	88	7,7%
	- <i>tuberculoza (TB)</i>	0		0	
	- <i>infecția HIV SIDA</i>	5		7	
	- <i>hepatite cronice virale</i>	57		66	
2	Tumori	0	0	7	0,6%
3	Bolile singelui	1		1	
4	Bolile endocrine	16	1,8%	13	1,1%
5	Tulburări mentale și comportamentale, inclusiv	245	27,4%	460	40,4%
	- <i>maladii psihice</i>	187		360	
	- <i>dereglări narcologice</i>	65		76	
	- <i>alcoolism cronic</i>	13		24	
6	Bolile sistemului nervos	50	5,6%	53	4,6%
7	Bolile ochiului și anexelor	43	4,8%	71	6,2%
8	Bolile urechii și apofizei	13		10	
9	Bolile sistemului cardio-vascular	87	9,7%	85	7,5%
10	Bolile sistemului respirator (fără TB)	67	7,5%	82	7,2%
11	Bolile sistemului digestiv	132	14,7%	120	10,5%
12	Bolile pielii și țesutului subcutanat	20	2,2%	30	2,6%
13	Bolile sistemului articular	12		19	
14	Bolile aparatului genitor-urinar	60	6,7%	47	4,1%
15	Leziuni traumatiche, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe, inclusiv	61	6,8%	52	4,6%
	- <i>fracturi</i>	4		0	

- plăgi, contuzii ale tesuturilor moi	23		33	
- automutilări	29		9	

22. Cele mai frecvente maladii întâlnite la deținuții Penitenciarului nr. 9 – Pruncul pe durata a 9 luni 2020, vizează tulburările mintale și comportamentale (27,4%) și bolile sistemului digestiv (14,7%) și care necesită servicii de sănătate mentală și tratamente/supraveghere a bolilor cronice. La fel, aceste grupuri prezintă un risc sporit pentru COVID – 19 și reprezintă aproximativ jumătate din populația penitenciarului. Pe durata 9 luni ale anului 2020 a fost constatat 2 decese la deținuți. Numărul de leziuni traumatice este în creștere (inclusiv automutilări).
23. Serviciile de sănătate mintală sunt disponibile în condiții de ambulator prin intermediul 0,5 poziție de medic psihiatru. Acoperirea cu alți specialiști indispensabili în domeniul sănătății mintale, cum ar fi psihologi clinicieni, psihoterapeuți, ergoterapeuți nu este asigurată. Calitatea serviciilor prestate nu este verificată de nici o autoritate competentă, existând deficiențe grave în accesarea serviciilor incluzive și de calitate pentru deținuții cu probleme de sănătate mintală.
24. Examinarea medicală a deținuților la fiecare intrare și ieșire din instituție nu se aplică regulat. Chestionare standardizate de evaluare a riscului, inclusiv dependență de substanțe psihoactive, probleme de sănătate mintală sau risc de suicid la momentul admiterii nu se aplică. Informații despre probleme de sănătate și accesarea serviciilor medicale furnizate deținuților pe înțelesul lor, nu sunt disponibile.
25. **Registrul leziunilor corporale și de automutilare nu este unificat în corespundere cu prevederile ordinului ANP nr. 102 din 09 iulie 2018 cu privire la documentația de evidență medicală primară, utilizată în serviciile medicale penitenciare).** Documentarea și evidența cazurilor de constatare a leziunilor traumatice la deținuți se realizează formal, descrierea neconformă prevederilor Protocolului de la Istanbul și Ordinului nr. 77 din 31.12.2013 pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.*
26. În instituție este disponibil tratamentul farmacologic a dependenței de opioide (aprobat spre implementare prin ordinul DIP nr. 237 din 19.08.2014)⁷ și programul schimb de seringi (aprobat spre implementare în sistemul penitenciar prin ordinul DIP nr. 244 din 24.08.2014)⁸. Numărul redus de persoane drogdependente incluse în farmacoterapia cu metadonă aflate în supraveghere medicală. **Consiliul reiterează, despre obligația autorităților din penitenciare de a asigura îngrijirea preventivă a sănătății, mai ales împotriva epidemiei de HIV și hepatita C în penitenciare.**
27. Lipsa personalului medical cu studii superioare pentru organizarea activității medicale se rezultă cu întreruperi în asigurarea continuității tratamentelor infecției HIV/SIDA și planificării tratamentelor antivirale a hepatitelor, fapte observate de echipa de monitorizare.

⁷ <http://www.leahn.org/wp-content/uploads/2014/05/UNODC-and-DPI-Operation-Manual-OST-in-Prisons-2014-2.pdf?fbclid=IwAR1ZtcafUJ6fB0FoAoD3CvRhX5N9ahrRecj-ZDOYveH6j9Q4AIJiLLCILdk>

⁸ <http://www.leahn.org/wp-content/uploads/2014/05/Manual-schimb-de-seringi-NSEP-spre-tipar-23.02.2015.pdf?fbclid=IwAR0CY2AfP0ZcqMmV2GdARxQ8kw2qC8vcu6C2OyMBG1JWZdFG6Ew2odM9Ygs>

V. MĂSURI DE PREVENIRE A RĂSPÂNDIRII COVID – 19 ȘI ASIGURAREA GARANȚIILOR FUNDAMENTALE

28. Organizarea măsurilor de răspuns COVID – 19 în instituție se realizează în baza Planului de acțiuni, elaborat de ANP.⁹ Asigurarea instituției cu dezinfectanți, mănuși și măști pentru deținuți și personal este suficientă, fiind instituit sistem de raportare zilnică a cantităților folosite și stock-ului disponibil. În vederea respectării regulilor sanitaro-igienice, ANP zilnic realizează monitorizarea video și raportarea cazurilor de nerespectare de către personal și deținuți, care poate fi considerată o practică pozitivă.
29. Toate persoanele care intră pe teritoriul instituției (deținuți, personal, vizitatori) sunt supuse screening-ului la semnele COVID – 19, termometriei și prelucrării cu dezinfectant; accesul fără mască este interzis.
30. Materialele informaționale privind COVID – 19 sunt disponibile în limba română/rusă în locuri publice, inclusiv blocurile locative.
31. Deținuții sunt asigurați cu mască și mănuși în caz de vizitare a blocului administrativ și escortare în afara instituției.
32. Deținuții noi sosiți sunt izolați pentru 14 zile în încăperea izolatorului disciplinar, iar deținuții care au fost escortați din instituție – sunt plasați la revenire în încăperile destinate întrevederilor de lungă durată.
33. Pe durata stării excepționale și de urgență în sănătate publică se practică realizarea ședințelor de judecată on-line, iar măsurile procesual-penale și de investigare realizate de poliție au fost minimizezate. De la începutul stării de urgență până în prezent săptăminal sunt organizate 20 circa teleconferințe cu instanțele de judecată prin intermediul skype.
34. Consiliul este îngrijorat de faptul că eliberarea din detenție în legătură cu pandemia COVID – 19 a anumitor grupuri vulnerabile de deținuți nu a fost aplicată și subliniază că acesta problemă este una sistemică.
35. Nici o probă de material biologic pentru testarea la COVID – 19 de la deținuți nu a fost prelevată, nici cazuri confirmate de COVID – 19 nu sunt. Personal medical instruit în realizarea acestei manopere la momentul actual nu există;
36. Escortările în instituțiile medicale din afara sistemului penitenciar practic au fost sistate, iar internările în spitalul penitenciar fiind la fel limitate (32 cazuri în 9 luni 2020 comparativ cu 71 cazuri în 9 luni 2019).
37. Accesul în instituție a reprezentanților organizațiilor neguvernamentale a fost sistat, cu excepția psihologului antrenat în activitatea comunității terapeutice.
38. Pentru vizitele avocaților este utilizată încăperea spitalului penitenciar, care este dotată cu perete de sticlă ce permite asigurarea măsurii de control a infecției.

⁹ <http://www.anp.gov.md/covid-19-acte>

VI. RECOMANDĂRI:

A. Ministerului Justiției și Administrației Naționale a Penitenciarelor:

- 1. Aplicarea măsurii de eliberare din detenție în legătură cu pandemia COVID – 19 a anumitor grupuri vulnerabile de deținuți în vederea micșorării numărului de persoane și crearea condițiilor mai bune pentru respectarea distanței fizice și prevenirea răspândirii COVID – 19 în penitenciare.*
- 2. Elaborarea de comun cu Penitenciarul nr. 9 – Pruncul a Planului instituțional de redresare a aspectelor invocate de Consiliu/CpPT în cadrul vizitei realizate cu remiterea lui în termen de 30 de zile de la primirea acestui Raport.*
- 3. Elaborarea și implementarea unei strategii comprehensive de asigurare durabilă a sistemului penitenciar cu resurse umane și financiare.*
- 4. Dezvoltarea mecanismelor alternative plasării în detenție în vederea diminuării fenomenului suprapopulării penitenciarelor.*
- 5. Reevaluarea repartizării deținuților în sistemul penitenciar în vederea unei mai bune siguranțe și securități a deținuților, luând în calcul și amplasarea penitenciarului în raza teritoriului apropiată domiciliului/familiei deținuților.*
- 6. Elaborarea Strategiei privind diminuarea influenței subculturii criminale în vederea asigurării condițiilor sigure de detenție, inclusiv accesul adecvat la programe de tratament a dependenței de droguri și accesul la medic.*

B. Penitenciarului nr. 9 – Pruncul

- 7. Realizarea unei sesiuni de informare pentru angajații unității de gardă privitor la mandatul Consiliului pentru Prevenirea Torturii.*
- 8. Actualizarea panourilor informative din cadrul sectoarelor locative cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor deținute, inclusiv rolul CpPT în prevenirea torturii. Plasarea rapoartelor CpPT/Avocatului Poporului în locurile accesibile deținuților (biblioteci/coridoare, etc.).*
- 9. Instruirea personalului penitenciar în documentarea leziunilor corporale, pretinselor acte de tortură despre prevederile Protocolului de la Istanbul („Manual de investigare eficientă și documentare a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante”) și Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant).*
- 10. Asigurarea documentării de către personalul medical a pretinselor acte de tortură în corespundere cu Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.*
- 11. Facilitarea asigurării ca deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul (în afara penitenciarului), inclusiv și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil. Astfel ca deținuții*

să aibă posibilitatea să comunice cu familiile lor și cu prietenii lor, la intervale regulate prin mijloace alternative (platforme on-line de comunicare).

12. Amenajarea cel puțin a două săli pentru desfășurarea ședințelor de judecată on-line.
13. Amenajarea și punerea dispoziția deținuților și avocaților a unor posibilități alternative de întrunire on-line, cu informarea privind securitatea discuțiilor.
14. Elaborarea unui ordin/instrucțiune internă clară privind accesul deținuților la întrevederi cu familia/prietenii prin intermediul platformelor on-line. Un astfel de act trebuie să cuprindă, cel puțin, următoarele prevederi – modalitatea de acces (unde, cum, de către cine este accesat; - cum și de la cine poate fi solicitată întrevederea on-line, etc), perioada de acces (de câte minute dispune fiecare deținut pentru astfel de întrevederi on-line, periodicitatea, etc); - cum este întocmit orarul/graficul întrevederilor, etc. Actul/instrucțiunea trebuie dusă la cunoștință deținuților; - de a informa periodic deținuții privind posibilității de a avea întrevederi prin platformele on-line; - de a întreprinde măsuri privind achiziționare a unor altor/noi calculatoare (cel puțin două) destinate doar întrevederilor cu avocații/familiei (prin intermediul platformelor on-line).
15. Acomodarea rezonabilă și aducerea la condiții decente de trai a sectorului unde se dețin persoane cu dizabilități și condamnații în etate.
16. Asigurarea condițiilor de tratament cu metadonă adecvat a persoanelor cu dependență de opioide în regim comun de detenție.
17. Asigurarea continuității tratamentului deținuților cu boli cronice ori infecțioase, inclusiv servicii de diagnostic și consultații ale specialiștilor.
18. Completarea funcțiilor vacante de personal medical în vederea asigurării accesului deținuților la asistență medicală de calitate.
19. Asigurarea serviciului medical cu cabinete, echipamente și consumabile corespunzător necesităților de acreditare.

Informarea CpPT privind măsurile luate în vederea implementării recomandărilor sau a măsurilor și termenii de implementare ale acestora, conform legii.

Data aprobării raportului

30 decembrie 2020

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost elaborat și aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenire a Torturii

Maia BĂNĂRESCU,
Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului,
Membru al Consiliului pentru prevenirea torturii

